Covid-19 Salgınının Türk Eğitim Sistemine Yansımaları

Editör: Adil ÇORUK

PEGEM AKADEMİ

Editör: Doç. Dr. Adil ÇORUK

COVID-19 SALGININ TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE YANSIMALARI

ISBN 978-625-7676-63-2
DOI 10.14527/9786257676632

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere http://pegem.net adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Nisan 2021, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türlüdür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Bütün dünyayı etkileyen Covid-19 salgını ülkemizi de etkisi altına almıştır. Salgın süreci hayatın her alanını etkilediği gibi eğitim alanını da etkilemiştir. Hemen hemen bütün ülkeler salgının artış hızını yavaşlatmak adına yüz yüze eğitime ara vermişler ve altyapı açısından hazır olan ülkeler öncelikle acil uzaktan eğitim sürecine başlamışlardır. Salgının devam etmesi ile birlikte ülkeler daha sonraki süreçte çocukların öğrenme süreçlerinin kesintiye uğramaması adına planlı bir şekilde uzaktan eğitim faaliyetlerini sürdürmeye yönelik çeşitli adımlar atmışlardır.

Salgın süreci ülkemizde de erken çocukluk eğitiminden yükseköğretime bütün eğitim kademelerini etkilemiştir. Bu çerçevede Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu, Sağlık Bakanlığı ve Bilim Kurulu'nun da tavsiyeleri doğrultusunda salgının seyrini de göz önünde bulundurarak çeşitli kararlar almışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde daha önceden de kullanılan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) daha aktif bir şekilde kullanılmaya başlamıştır. Yükseköğretimde ise salgın sürecinden daha önceki dönemlerde başlatılan dijital dönüşüm süreci, salgın sürecinde daha aktif bir şekilde kullanılmaya başlamıştır.

Salgın süreci eğitimin bütün paydaşlarını (öğrenci, öğretmen, veli, okul yönetimi, çevre, teknoloji vb.) etkilemiştir. Kitap kapsamında salgın sürecinin bütün eğitim kademelerine yansımalarının yanısıra eğitimin paydaşlarını ve bu süreçteki uygulama ve değerlendirmeleri nasıl etkilediği de ele alınmıştır. Kitapta özellikle Bakanlığın da ifade ettiği gibi pandemi yerine Türkçe karşılığı olan salgın kelimesi tercih edilmiştir. Kitap Türkiye'de farklı üniversitelerde çalışan, alanında uzman öğretim üyeleri tarafından bütüncül bir bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Kitap gerek lisans programlarında yer alan Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi dersi kapsamında gerekse de lisansüstü düzeyde okutulan Türk Eğitim Sistemi derslerinde kullanılabilecek bir kitap olmanın yanısıra güncel konuları da içerdiğinden akademik bir kaynak olarak da yararlanabilecek bir kitaptır. Bu yönüyle okurlara yararlı bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

Bir ekip ruhuyla ortaya çıkan bu kitaba katkı sağlayan bütün yazarlara ve Pegem Akademi ekibine teşekkür ediyorum.

Doç. Dr. Adil ÇORUK
ORCID No: 0000-0001-5858-0317

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Doç. Dr. Adil ÇORUK

1. Bölüm: Salgın Sürecinde Türk Eğitim Sistemini Yeniden Düşünmek
Prof. Dr. R. Cengiz AKÇAY - İstanbul Aydın Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9292-5072

2. Bölüm: Salgın Sürecinde Erken Çocukluk Eğitimi
Dr. Öğr. Üyesi Nur AKCANCA - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4074-0639

3. Bölüm: Salgın Sürecinde Temel Eğitim
Doç. Dr. Adil ÇORUK - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5858-0317
Öğretmen Cem MORAN - Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0001-8267-3193

4. Bölüm: Salgın Sürecinde Ortaöğretim
Doç. Dr. Adil ÇORUK - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5858-0317

5. Bölüm: Salgın Sürecinde Yükseköğretim
Doç. Dr. Barış USLU - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5941-1507

6. Bölüm: Salgın Sürecinde Özel Gereksinimli Çocukların Eğitimi
Dr. Öğr. Üyesi Sinan KALKAN - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6890-6421

7. Bölüm: Salgın Sürecinde Öğretmen Yetiştirme
Dr. Öğr. Üyesi Ş. Melike ÇAĞATAY - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0844-4573

8. Bölüm: Salgın Sürecinde Acil Uzaktan Eğitim Uygulamaları
Doç. Dr. Serkan İZMİRLİ - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4507-6124
Doç. Dr. Özden ŞAHİN İZMİRLİ - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2595-7266

9. Bölüm: Salgın Sürecinde Ölçme Değerlendirme, Kademeler Arası Geçiş ve Merkezi Sınavlar
Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5078-477X

10. Bölüm: Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitimde Akademik Dürüstlük
Öğr. Gör. Özgür ÇELİK - Balıkesir Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0300-9073
Doç. Dr. Salim RAZI - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2136-4391

11. Bölüm: Salgın Sürecinde Fırsat ve İmkan Eşitliği/Eşitsizliği
Doç. Dr. Gizem ENGİN - Ege Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2532-8136

12. Bölüm: Salgın Sürecinde Okul Yönetimi
Prof. Dr. Engin KARADAĞ - Akdeniz Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9723-3833
Öğretmen Gülsüm SERTEL - Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-1907-040X

13. Bölüm: Salgın Sürecinde Aile İçi İletişim, Aile Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunlar
Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6839-8284

14. Bölüm: Salgın Sürecinde Yabancı Dil Eğitimi
Doç. Dr. Kürşat CESUR - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5091-9793

15. Bölüm: Salgın Sürecinde Medya Kullanımı
Doç. Dr. Gizem ENGİN - Ege Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2532-8136
Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6839-8284

16. Bölüm: Salgın Sürecinde Eğitim ve Çocuk Ruh Sağlığı
Prof. Dr. Ercan KOCAYÖRÜK - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3655-4158

17. Bölüm: Salgın Süreci ve Öğrencilerin İyi Oluşu
Dr. Öğr. Üyesi Bekir ÇELİK - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8372-0174

18. Bölüm: Salgın Sürecinde Akran İlişkileri
Dr. Öğr. Üyesi Hamide GÖZÜ - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2595-8296
Yüksek Lisans Öğrencisi Oğuzhan ÖZYİĞİT - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6820-6887

19. Bölüm: Salgın Sürecinde Deneyimsel Öğrenme
Prof. Dr. Hülya GÜVENÇ - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000- 0003-2031-7622
Dr. Öğr. Üyesi Gamze TEZCAN - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7948-5885

20. Bölüm: Salgın Sürecinde Uluslararası Eğilimler ve Uygulamalar
Dr. Öğr. Üyesi Esra SARAÇ - Kilis 7 Aralık Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9047-4434
Dr. Öğr. Üyesi Alper YETKİNER - Kilis 7 Aralık Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8213-9732

21. Bölüm: Sonuç Yerine – Eğitimin Geleceğine Yönelik Çıkarımlar
Doç. Dr. Gürkan ERGEN - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6494-6554

İÇİNDEKİLER

Ön Söz iii
Bölümler ve Yazarları v

1. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİ YENİDEN DÜŞÜNMEK

Örnek 1
Giriş 1
Eğitimde Pandemiyle Artan Fırsat Eşitsizliği 2
Okulların Kapalı Kalması 3
Öğrenme Kaybı ve Erişim Eşitsizliği 3
Uzaktan Eğitim Yetersizlikleri 4
Pandemi ve Öğretmenin Hazırbulunuşluk Düzeyi 7
Pandemi Sonrası Okula Dönüşün ve Eğitimin Yeniden Planlanması 8
Sürdürülebilir Eğitim 10
Kaynakça 11

2. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ

Giriş 15
Salgın Süreci ve Değişim 15
Salgın Süreci ve Eğitim 16
Salgın Sürecinde Çocuklar 18
Salgın Sürecinde Erken Çocukluk Eğitimi, Okullar ve Öğretmenler 18
Salgın Sürecinde Aileler 20
Sonuç 22
Kaynakça 24

3. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE TEMEL EĞİTİM

Giriş 29
Salgın Sürecinde Temel Eğitimde Alınan Önlemler ve Kararlar 30
Salgın Sürecinde Temel Eğitimde Yaz Dönemine İlişkin Uygulamalar 32
2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı Başında Yapılan Çalışmalar 34
Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar 35
Belirsizlik Sorunu 36

Ölçme Değerlendirme Sorunu ... 37
Erişim Sorunu ... 38
Eşitsizlikler Sorunu ... 38
Teknoloji Bağımlılığı Sorunu ... 39
Odaklanma Sorunu ... 40
İletişim ve Etkileşim Sorunu ... 40
Uygulama Eksikliği Sorunu ... 41
Sosyal ve Duygusal Gelişim Sorunu ... 41
Veli Kaynaklı Yaşanan Sorunlar ... 41
Sonuç ... 42
Kaynakça ... 43

4. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE ORTAÖĞRETİM

Giriş ... 47
Salgın Sürecinde Ortaöğretimde Alınan Önlemler ve Kararlar ... 48
Salgın Sürecinde Ortaöğretimde Yaz Dönemine İlişkin Uygulamalar ... 50
2020-2021 Eğitim Öğretim Yılında Yapılan Çalışmalar ... 51
Salgın Sürecinde Mesleki Eğitim ... 53
Salgın Sürecinde Ortaöğretim Kademesinde Karşılaşılan Sorunlar ... 55
Sonuç ve Öneriler ... 56
Kaynakça ... 57

5. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE YÜKSEKÖĞRETİM

Giriş ... 61
Salgın Döneminde Merkezi Yükseköğretim Uygulamaları ... 62
Salgın Döneminde Yükseköğretim Kurumlarındaki Uygulamalar ... 63
Öğrenci ve Akademisyenlerin Gözünden Yükseköğretimde Salgın Süreci ... 64
Salgın Sonrası Yükseköğretime Dair Çıkarımlar ... 65
Kaynakça ... 67

6. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ

Giriş ... 71
Salgının Özel Gereksinimli Çocuklar Üzerindeki Etkisi ... 71
Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisi ... 72

Gelişimleri ve Eğitimleri Üzerindeki Etkisi 73
Salgın Sürecinde Özel Gereksinimli Çocukların Eğitime / Müdahale Hizmetlerine Erişimi 77
Hizmetlere Erişimde Yaşanan Güçlükler ve Alınması Gereken Önlemler 77
Ev Temelli Uygulamaların Desteklenmesi 81
Sonuç ve Tartışma 83
Kaynakça 84

7. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

Giriş 89
Salgın Sürecinde Öğretmen Yetiştirme ve Sonrası İçin Öneriler 90
Salgın Süreci ve Sonrası için Eğitim Fakültelerine Dair Çıkarımlar 92
Kaynakça 97

8. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE ACİL UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI

Giriş 99
Uzaktan Eğitimin Kısa Tarihçesi 99
Uzaktan Eğitim İle İlgili Kavramlar 100
    Uzaktan Eğitim 100
    Acil Uzaktan Eğitim 101
    Harmanlanmış/Hibrit Öğrenme 102
Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim Uygulamaları 102
    Salgın Sürecinin Birinci Dönemi (2019-2020 Bahar Dönemi): Acil Uzaktan Eğitim 103
        MEB'e Bağlı Okullardaki Uzaktan Eğitim Uygulamaları 103
        Üniversitelerdeki Uzaktan Eğitim Uygulamaları 104
        Salgın Sürecinin Birinci Döneminin Değerlendirilmesi 107
    Salgın Sürecinin İkinci Dönemi (2020-2021 Güz Dönemi): Acil Uzaktan Eğitimden Uzaktan Eğitime Geçiş 107
        MEB'e Bağlı Okullardaki Uzaktan Eğitim Uygulamaları 107
        Üniversitelerdeki Uzaktan Eğitim Uygulamaları 109
        Salgın Sürecinin İkinci Döneminin Değerlendirilmesi 110
Sonuç 111
Kaynakça 112

9. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE ÖLÇME DEĞERLENDİRME, KADEMELER ARASI GEÇİŞ VE MERKEZİ SINAVLAR

Giriş 115
Salgın Sürecinde Kullanılabilecek Ölçme Değerlendirme Araç ve Yöntemleri 116
Ödevler 117
Projeler 118
Çevrim İçi (Online) Sınavlar 120
Kısa Yanıtlı Testler 121
Salgın Sürecinde Kademeler Arası Geçiş ve Sınavlar 122
Salgın Sürecinde Çevrimiçi (Online) Ölçme ve Değerlendirme ve Karşılaşılan Sorunlar 123
Kaynakça 125

10. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİMDE AKADEMİK DÜRÜSTLÜK

Giriş 127
Akademik Dürüstlük Kavramına Genel Bir Bakış 128
Akademik Dürüstlüğün Tarihsel Gelişimi 130
Salgın Sürecinde Akademik Dürüstlük 134
Uzaktan Eğitimde Akademik Dürüstlük ile İlgili Yeni Yönelimler 135
Sonuç 138
Kaynakça 139

11. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE FIRSAT VE İMKAN EŞİTLİĞİ/EŞİTSİZLİĞİ

Giriş 141
Türkiye Cumhuriyeti'nde Oluşan/Oluşması Olası Görülen Eşitsizliklere Yönelik Alınan Bazı Önlemler 147
Kaynakça 150

12. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE OKUL YÖNETİMİ

Giriş 153
Salgın Sürecinde Eğitim 154
Salgın Süreci ve Okul Yönetimi 155
Sonuç 159
Kaynakça 161

13. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE AİLE İÇİ İLETİŞİM, AİLE EĞİTİMİ VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Giriş 163
Salgın Sürecinde Aileler ve İletişim 164
Salgın Sürecinde Değişen Aile Rolleri ve Aile Eğitimi 166
Salgın Süreci Kaynaklı Sorunlar 167
Kaynakça 170

14. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE YABANCI DİL EĞİTİMİ

Giriş 171
Yabancı Dil Eğitiminde Uzaktan Eğitimin Rolü 173
Salgın Sürecinde Yabancı Dil Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler 174
Uzaktan Yabancı Dil Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar 176
Teknoloji Kullanımı 176
Paydaş Görüşleri 177
Öğretme Öğrenme Süreci 178
Öğretmen Yetiştirme 179
Sonuç ve Öneriler 179
Kaynakça 180

15. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE MEDYA KULLANIMI

Giriş 183
Kaynakça 188

16. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE EĞİTİM VE ÇOCUK RUH SAĞLIĞI

Giriş 191
Çocuklar için Alınan COVID-19 Önlemleri 194
Yeni Normalde Eğitim Uygulamaları: Aile Merkezli Eğitim 195
Aileler için Öneriler 197
Eğitimciler için Öneriler 200
Kaynakça 201

17. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİ VE ÖĞRENCİLERİN İYİ OLUŞU

Kaynakça 208

18. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE AKRAN İLİŞKİLERİ

Giriş 211
Dönemlere Göre Akran İlişkisi 213
Erken Çocukluk Dönemi 213
Son Çocukluk Dönemi 213
Ergenlik Dönemi 214
Akran Gruplarının Çocuk Gelişimi Üzerindeki Rolleri 214
Ahlak Gelişimi 215
Kimlik Gelişimi 215
Duyguların Gelişimi 215
Toplumsal Cinsiyet Rolleri 216
Covid-19 ve Akran İlişkileri 216
Öneriler 218
Öğretmenlere Öneriler 218
Ebeveynlere Öneriler 220
Kaynakça 222

19. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE DENEYİMSEL ÖĞRENME

Giriş 227
Deneyimsel Öğrenme Nedir? 228
Deneyimi Çerçeveleme 230
Deneyimi Gerçekleştirme 232
Deneyimi Yansıtma 235
Sonuç 236
Kaynakça 236

20. BÖLÜM
SALGIN SÜRECİNDE ULUSLARARASI EĞİLİMLER VE UYGULAMALAR

Kaynakça 247

21. BÖLÜM
SONUÇ YERİNE – EĞİTİMİN GELECEĞİNE YÖNELİK ÇIKARIMLAR

Önce: Kültürleme mi? Yoksa Eğitim mi? ... 249
Salgın Süreci ve Eğitim = Açıktan ve Uzaktan Öğrenme mi? ... 255
Bundan Sonra Açıktan ve Uzaktan Öğrenme mi? Yoksa Açıktan ve Uzaktan Eğitim mi? ... 257
Öğretme ve Öğretim yerine Öğrenme ve Öğrenim Perpektifini Yerleştirmek ... 261
Salgın Nedeniyle Harekete Geçen Yeni Dinamikler ... 261
Son Bir Vurgu ... 262
Kaynakça ... 264

Yazarlar Hakkında ... 267

14. BÖLÜM

SALGIN SÜRECİNDE YABANCI DİL EĞİTİMİ

Doç. Dr. Kürşat CESUR - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5091-9793

Giriş

Günümüze kadar dünyada yaşanan birçok felakete rağmen insanoğlu bu zorlukların üstesinden gelmeyi başarmıştır. Bu felaketler kimi zaman olumsuz olarak yorumlansa da kimi zaman bu sıkıntılara getirilen çözümlerin insanlığın daha iyi bir noktaya gelmesine katkıda bulunduğu söylenebilir (El Maarouf, Belghazi & El Maarouf, 2020). 2019 yılının son çeyreğinde ortaya çıkan Covid-19 virüsü önce dünyayı sonra ülkemizi büyük ölçüde etkisi altına almıştır. Pandeminin ilk ortaya çıktığı andan itibaren yaratabileceği olumsuz sonuçlar sürecin başında kimse tarafından tam olarak öngörülememiştir. Sonrasında doğurduğu sonuçlar yaşam biçimimizde derin değişikliklere yol açmaya başlayınca durumun ciddiyeti anlaşılmaya başlanmıştır. Bu durum baştan birtakım zorluklara sebep olmuş olsa da ilerleyen günlerde bu sıkıntıların büyük bir kısmı aşılmaya çalışılmıştır. Bu oluşan yeni durumdan tüm sektörler etkilendiği gibi, eğitim sektörü de nasibini almıştır. Sorunun oluştuğu tüm alanlarda olduğu gibi, eğitim alanı da bu kriz döneminde hızlı bir şekilde kendi çözüm yöntemlerini ortaya koymaya çalışmıştır. Türkiye'de ilk olarak bu salgının yayılmasını engelleyebilmek adına okullar kapatılmış ve yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime acil olarak bir geçiş yapılmıştır. Bu salgının bir benzerinin önceden yaşanmaması uzaktan eğitim sürecini uygulama aşamasında bazı güçlüklere sebep olmuştur. Her ne kadar uzaktan eğitim daha iyi planlanamadığı için birtakım aksaklıklara sebep olmuş olsa da süreç içerisinde olumlu yönde aşamalar kaydedildiği de gözlemlenmiştir. Bu süreçte uygulanan yöntemler tüm paydaşların geri bildirimleri dikkate alınarak ve bilimsel yöntemlere göre incelenerek dinamik bir bakış açısı ile geliştirilmekte, bu sayede mevcut çözümler sürekli iyileştirilerek pandemi dönemindeki eğitim kalitesi arttırılmaya çalışılmaktadır (Sarı & Nayır, 2020).

Pandemi sürecinde meydana gelen bu gelişmeler eğitim alanında bazı değişiklikler yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda; her eğitim seviyesinde farklı yöntemlerle uzaktan eğitim uygulamalarına geçilmiştir. Uzaktan eğitim faaliyetleri, modern ve yeni eğitim teknolojilerinin imkânları ile yapılmaya başlanmıştır (Koçoğlu, Ulu Kalın, Tekdal & Yiğen, 2020). 16 Mart 2020 tarihi itibariyle okulların kapanması ile örgün eğitime ara verilmiş ve tamamen uzaktan eğitime geçilmiştir. 21 Eylül tarihi itibariyle ise yeni eğitim-öğretim yılına "hibrit" model olarak adlandırılan yüz yüze ve uzaktan eğitimin birlikte yapıldığı karma eğitim düzeni ile devam edilmiştir (MEB, 2020).

Yüz yüze eğitim ilk aşamada okul öncesi ve birinci sınıflarda başlamıştır. İkinci aşamada ise bu sınıflara ilkokul kademelerinin tamamı (2., 3., ve 4. sınıflar), ortaokul ve lise son sınıflar (8. ve 12. sınıflar) da dahil edilmiştir. Üçüncü aşamada, bu sürece ortaokul ve lise birinci sınıflar (5. ve 9. sınıflar) eklenmiştir. İlk etapta haftada iki gün olarak verilen yüz yüze eğitim daha sonra haftada dört gün olacak şekilde genişletilmiştir. Uzaktan eğitimden karma eğitime geçişte, öncelikle sosyal mesafe kuralı gözetilerek sınıf mevcutları azaltılmış salgın koşullarına uygun hale getirilmiştir. Uzaktan eğitimin uygulandığı bir önceki eğitim-öğretim döneminde sınavlar çevrimiçi olarak veya ödev-proje esasına uygun olarak yapılırken, yeni eğitim-öğretim döneminde ise sınavların yüz yüze olarak yapılmasına karar verilmiştir. Bu karar, 2020-2021 eğitim-öğretim yılının güz döneminin ilk sınavlarında çoğu okulda başarılı bir şekilde hayata geçirilmiştir. Birinci sınavların yapıldığı haftayı takip eden haftada ise ilk ara tatil verilmiştir. Ara tatil döneminde salgının yaygınlaşması üzerine eğitimin yüz yüze şeklinde değil bir önceki yılın ikinci döneminde olduğu gibi uzaktan yapılmasına ve sınavların da test ya da ödev-proje esasına dayalı olarak çevrimiçi yapılması yönünde karar alınmıştır (Çakmakçı, 2020).

Uzaktan eğitim, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından içerikleri hazırlanan EBA platformu üzerinden yapılmaktadır. Bu platform, çevrimiçi ve çevrimdışı hizmet vererek tüm eğitim seviyelerinde (ilkokul, ortaokul ve lise) gerek televizyon kanallarından gerekse de internet ortamından kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Bu sistem sayesinde, öğrenciler televizyon kanallarından ve internet ortamından senkronize olmayan eğitimler alabildikleri gibi, kendi öğretmenleri tarafından verilen canlı derslere de senkronize olarak katılma imkânı bulmuşlardır. EBA platformu üzerinden teorik derslerin yanı sıra eğitici uygulamalara ve ders materyallerine ulaşım da sağlanabilmektedir (YÖK, 2020). Bunun yanında, bir alternatif olarak "Zoom" uygulaması ile de öğretmenler öğrencileri ile çevrimiçi ders yapabilmektedirler. Aynı uygulama, öğretmenlerin diğer eğitimciler ile bilgi alışverişi yapmasına da olanak vermektedir.

Yükseköğretim kademesinde durum ilk ve orta kademelere göre birtakım farklılıklar içermektedir. Bunlardan ilki, yükseköğretim öğrencilerinin ikamet ettikleri yerden farklı illerde eğitim görmeleridir. Eğitimin tamamının yüz yüze yapılmasının salgını olumsuz olarak etkileyeceği düşünüldüğünden derslerin tamamının çevrimiçi olarak verilmesine karar verilmiştir. Üniversitelerin kendi altyapılarının yanında uzaktan eğitimde farklı programlar kullanılmaktadır (Örn. Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, vb.). Bu programlar sayesinde, öğrenciler derslere çevrimiçi katılım sağlamakta, sonrasında ise kaydedilen dersi tekrar dinleme olanağına sahiptirler. Sınavlar ise gerek çevrimiçi yapılmakta gerekse de ödev-proje şeklinde verilmektedir.

Farklı bireyler ya da toplumlar arasında kültürlerarası iletişimin kurulabilmesi ve bunun yanı sıra bireylere iş, ekonomi ve eğitim alanlarında avantaj sağladığı için Dünya'da ortak dil olarak kabul edilen İngilizce'yi bilmek ve aktif kullanabilmek günümüzde büyük önem arz etmektedir (Akalın & Zengin, 2007). Ülkemizde ise yabancı dil eğitimine verilen önem gün geçtikçe artmaktadır. Nitekim yabancı dil kurslarının, İngilizce uygulamaların ve okullardaki İngilizce ders saatlerinin arttırılması gibi çalışmaların yapılması toplumdaki yabancı dil öğrenimine yönelik artan talebi göstermektedir (Kerimoğlu & Deniz, 2020).

Türkiye'de İngilizce yabancı dil eğitimine, ilkokul ikinci sınıfta başlanmaktadır. Yabancı dil eğitimine erken yaşlarda başlanması ve kesintisiz olarak devam edilmesi dil öğrenimi açısından son derece önemlidir (Karail, 2001). Dolayısıyla, yabancı dil eğitiminde yaşanabilecek kesintilerin bu süreci olumsuz yönde etkileyeceği açıktır. Bu açıdan, 2019 yılının sonunda başlayan ve devam eden pandemi süreci, yabancı dil eğitim sürecinin devamlılığını sekteye uğratmaktadır. Yaşanan bu süreçte hem öğretme hem de öğrenme açısından farklı sorunlarla karşılaşılması yabancı dil eğitiminin tam olarak amaçlanan hedeflere ulaşmasına engel teşkil etmektedir.

Yabancı Dil Eğitiminde Uzaktan Eğitimin Rolü

Bilgi çağı ya da dijital çağ olarak kabul edilen 21. yüzyılda teknoloji hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Her türlü veriye tek tıkla ulaşmak mümkün olmuştur. İnsanlar evlerinden dünyadaki kütüphanelere ve çeşitli bilgi kaynaklarına erişme imkânına sahip hale gelmişlerdir. Ortaya çıkan bu yeni durum, eğitimde bazı değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Teknoloji alanındaki bu değişimler uzaktan eğitimin daha verimli kullanılabildiği bir sürecin kapısını da aralamıştır.

Yabancı dil eğitimi, bünyesinde dört temel öğrenme becerisini barındırmaktadır. Yazma, okuma, dinleme ve konuşma olarak bilinen bu temel öğrenme becerilerinin kazandırılmasında son yıllarda teknolojik imkânlardan oldukça faydalanılmaktadır. İnternet ve teknoloji sayesinde bu temel becerilerin öğretilmesi hız kazanmaktadır. Bu bağlamda, teknolojinin rolü düşünüldüğünde temel öğrenme becerilerinin kazandırılması konusunda uzaktan eğitimin önemli bir yeri olduğu anlaşılmaktadır.

Uzaktan eğitim yüz yüze eğitimle kıyaslandığında; daha geniş bir kitleye ulaşma potansiyeline sahip olduğu görülmektedir (Şen, 2016). Dünyanın farklı coğrafyalarında bulunan öğrenciler bu sayede yine dünyanın farklı coğrafyalarında bulunan eğitmenlerle buluşma imkânına sahip olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, yabancı dil eğitiminin uzaktan eğitim sayesinde küreselleştiği ve daha erişilebilir bir hale geldiği söylenebilir. Bunun yanında, öğrencilere neredeyse sonsuz denebilecek ders materyalleri sunulmaktadır. Bu sunulan materyaller sayesinde yabancı dil eğitimi daha ilgi çekici hale gelmekte ve öğretme-öğrenme sürecindeki başarı da artmaktadır (Baran & Halıcı, 2006).

Öğrencilere kendini yönetme becerilerini kazandırması, çeşitli kaynakları bünyesinde barındırması, istenilen zamanda erişilmesi, geri bildirim alışverişinin anında yapılabilmesi, kaydedilen dersleri tekrar izleme fırsatı gibi uzaktan eğitimin pek çok avantajlı yanları bulunmaktadır. Tüm bu olumlu yanları düşünüldüğünde, uzaktan eğitimin her ne kadar yüz yüze iletişim konusunda eksikleri olsa da yabancı dil eğitimini olumlu yönde etkilediği söylenebilir (Balçıkanlı, 2020).

Salgın Sürecinde Yabancı Dil Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Yabancı dil eğitiminde dilin nasıl öğretileceği, hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağı önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu kapsamda, doğru yöntem ve teknikleri uygulamak dil öğrenimi ve öğretimi açısından kritiktir. Bu yöntem ve tekniklerin, öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak sürekli yenilenmesi ve daha iyi bir seviyeye getirilmesi gerekir (Memiş & Erdem, 2013).

Uzaktan yabancı dil eğitim sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler Web 2.0 araçları ve teknolojisi ile desteklenmiştir. Web 2.0 araçları ve teknolojisini bilmek ve etkili kullanmak artık 21. yüzyılda kazanılması gereken bir beceri haline gelmiştir (EFTA, 2018). Diğer alanlarda olduğu gibi yabancı dil eğitimi sürecinde de EBA üzerinden verilen eğitim ve materyallere ek olarak çeşitli web sayfaları ve uygulamaların kullanımına ilişkin ilk kez bu süreçte detaylı olarak bilgi sahibi olabilme şansına eriştiğimiz söylenebilir. Zoom ya da Microsoft Teams aracılığıy-

la çevrimiçi dersler, seminerler ve toplantılar yapılabilmektedir. Bunun yanı sıra İngilizce dilini sözlü olarak kullanabilmek adına da bu çevrimiçi uygulamalar bir fırsat yaratmaktadır. İngilizce öğretmenleri, Google Classroom, Edmodo gibi siteler üzerinden ise sanal sınıflar oluşturabilir ve öğrencilere not, ödev, dosya gibi paylaşımlar yapabilmektedirler. Bu uygulamalar öğrencilere gerek kullanım açısından pratik oldukları gerekse farklı bir deneyim sundukları için eğlenceli gelmektedirler. Bunun yanında öğrenci ve öğretmenler bu uygulamalar aracılığı ile iletişimde bulunup konuşabildikleri için nispeten yabancı dil eğitiminde gerekli dört becerinin kazandırılmasında da etkili olmaktadırlar.

Uzaktan eğitim ile birlikte mobil öğrenme cihazlarının kullanımı da artış göstermiştir. Gerek cep telefonları gerekse tablet ve bilgisayarlar aracılığıyla farklı uygulamalara erişim sağlanabilmektedir. Bu uygulamalar genelde kelime öğretimi üzerine odaklanmaktadır (Boz & Çoban, 2015). Yabancı dil öğreniminde kelime bilmenin önemi düşünüldüğünde bu tür uygulamaların uzaktan eğitim sürecinde öğrencilere yarar sağlayacağı söylenebilir.

DynEd İngilizce Dil Eğitim Sistemi, ilköğretim okullarında 4. sınıftan 12. sınıfa kadar resmi olarak kullanılan bir programdır. Bu program, yabancı dil öğretiminin interaktif şekilde yapılmasına olanak sağlamaktadır. Öğrencileri sürekli aktif tutarak öğrencilerin gelişimini göstermesi bu programın en büyük avantajlarından biri olduğu söylenebilir. DynEd programı hem okul ortamında hem de okul dışında kullanıma olanak vermektedir. Program kendi içinde dört beceriyi geliştirecek şekilde tasarlandığı için öğrencilerin yabancı dil becerilerini bütüncül olarak geliştirmesini hedeflemektedir (Ateş & Günbayı, 2017).

Online sınıflar için kullanılan bu uygulamaların yanı sıra, yabancı dil öğretiminde Web 2.0 teknolojisi kapsamında kullanılan bloglar, wikiler, dosya paylaşım servisleri, sosyal ağlar, programlama ortamları bulunmaktadır. En çok tercih edilen bir diğer uygulama ise ‘’Podcast” olarak karşımıza çıkmaktadır. Podcast uygulamaları, işitsel özelliği geliştirmeye odaklanırken, aynı zamanda hem dinleme hem de konuşma yapabilmeye olanak sağlamaktadır (İspir, 2013). Bu uygulamalara internet üzerinden erişilebildiği için, uzaktan eğitim sürecinde yabancı dil öğretiminde etkili olacağı söylenebilir (Işık & Özkaraca, 2011). Öğrencilere dil öğretimini daha eğlenceli hale getirmek için kullanılan animasyon araçlarından “Pawtoon”; derste eğlenceli bir şekilde ve rekabet ortamında oyunlar oynayarak öğrencilerin çeşitli sorulara cevaplar vermesini sağlayan anket araçlarından “Kahoot”, “Quizizz”; dijital pano ve kavram haritası araçlarından “Padlet”; dil öğrenim araçlarından “Voki”; arttırılmış gerçeklik araçlarından “HP Reveal”, “Quiver Education”, “Animal 4D”; hikâye oluşturma araçlarından “Storyjumper”, “Storybird”;

ölçme değerlendirme araçlarından ise "Exam Reader" ve "Quikkey" bu araçlardan bazılarına örnek olarak gösterilebilir.

Yabancı dil öğrenimi sadece kelime ve dilbilgisi öğreniminden oluşmamaktadır. Yabancı dilin bir bütün olarak öğrenilebilmesi için onun konuşulduğu hedef kültürün de bilinmesi gerekmektedir. Teknoloji bu açıdan farklı dünyalara açılan, dünyadaki çeşitli ülkelere, dillere ve kültürlere tek tıkla erişmeyi mümkün kılan bir pencere olarak görülebilir (Singhal, 1997).

Uzaktan Yabancı Dil Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Uzaktan eğitim aşamasına zorunlu ve hızlı geçiş birtakım problemleri de beraberinde getirmiştir. Bunlardan bazıları; sosyalleşmenin olmaması, her kişinin/kurumun aynı teknolojik imkânlara sahip olmaması, öğretmenler/veliler ile öğrenciler arasında kuşak farkından kaynaklı teknoloji kullanımı, öğrencilerin evde daha fazla vakit geçirmesi ve öğretmen-okul otoritesinden uzaklaşılması olarak sayılabilir (Reimers & Schleicher, 2020).

Teknoloji Kullanımı

Okulların uzaktan eğitim sürecine geçişi ile birlikte, eğitimin dijitalleşme süreci de başlamıştır. Teknoloji alt yapısına sahip olan okullar, bu sürece bir adım önde başlamış ve kolay bir şekilde adapte olmuşlardır. Diğer yandan, teknoloji alt yapısı yetersiz olan okullar aynı kalitede eğitim verememişler ve sürecin bir adım gerisinde kalmışlardır. Bu teknoloji kullanımı problemi, eğitimde fırsat eşitsizliği yaratmıştır.

Bunun yanında, bireylerin teknoloji kullanımındaki farklılıklar da uzaktan eğitimdeki başarıyı önemli ölçüde etkilemiştir. Öğrencilerin çoğunlukla bulunduğu Z kuşağı, teknoloji çağının ortaya çıktığı döneme denk gelmiştir. Teknolojinin baş döndüren hızına ayak uydurmakta zorlanmayan bu kuşak uzaktan eğitim uygulamalarını da hızla benimsemişlerdir. Diğer bir yandan, öğretmenlerin ve velilerin çoğunlukla yer aldığı X ve Y kuşakları ise, eğitimde dijitalleşme sürecini takip etmekte zorlanmışlardır (Emecen, 2020).

Uzaktan eğitim ile ilgili bir diğer sorun ise, öğrencilerin internete erişim problemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Kurnaz & Serçemeli, 2020). Türkiye'nin köylerinde ve kasabalarında yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine katılabilmek için gerekli olan internet bağlantısına sahip olmamaları, mevcut olan internetin çekmemesi ya da yavaş olması, verilen ücretsiz internet paketinin yetmemesi, yeni internet paketi alacak ekonomik yeterlilikte olmamaları bu problemin

ortaya çıkmasına etki eden başlıca nedenlerdir. Bunun yanında, EBA altyapısının yoğunluktan dolayı zaman zaman yaşadığı sorunlar, derslere katılımı ve derslerin işlenişini olumsuz etkilemektedir (Yıldız & Akar Vural, 2020).

Yukarıda bahsedilen teknoloji kaynaklı engeller, yabancı dil eğitimi sürecini de aksatmakta, bu sürecin verimsiz geçmesine sebep olmaktadır. Yaşanılan bu aksaklıklar, dil öğreniminin erken yaşta başlayarak kesintisiz bir şekilde devam etmesine ket vurmaktadır. Buna ek olarak, yabancı dil eğitiminde kullanılacak teknoloji çeşitliliğine rağmen, bu araçların yüksek maliyetli olması ve kullanımının bilinmemesi engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısacası, hangi teknolojiyi kullanacağımıza karar vermekten daha önemlisi onu nasıl kullanacağımızı da bilmemiz gerekmektedir (Öz, 2014: 175).

Paydaş Görüşleri

Covid-19 virüsünün ortaya çıkması ve yüz yüze eğitimden çevrimiçi eğitime geçilmesi ile paydaşların yaşadığı zorluklar açısından durum değerlendirildiğinde uzaktan yabancı dil eğitimi ile ilgili süreç dört farklı boyutta ele alınabilir.

Okul yöneticileri, eğitim kurumlarında pandemi sürecinin olumsuz yanları ile yüzleşen ilk paydaş boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün yaşanan sorunlarda, sorunun çözümü kendileri olmasalar bile bunları çözme aşamasında sorumluluk alarak çaba sarf etmişlerdir. Hem diğer paydaşların motivasyon seviyelerini yükseltmek hem de eğitim sürecinin aksamamasını sağlamak adına büyük uğraş vermişlerdir (Külekçi Akyavuz & Çakın, 2020).

Veliler boyutu açısından, bu süreçte öğrencinin evde denetlenmesi zorlaşmıştır ve öğrencilerin ders takibinin yapılması sorumluluğu çoğunlukla öğretmenlerden velilere geçmiştir. Çocuklara öz disiplin kazandırma konusunda bir zafiyet oluşmuştur. Velilerin gerek süreç hakkında gerekse diğer konular hakkında (teknolojinin kullanımı gibi) yeterli bilgiye sahip olmamaları, eğitimin sağlıklı bir şekilde yapılmasını engellediği söylenebilir.

Uzaktan eğitim sürecini etkileyen en önemli faktörlerden olan öğretmenler, bu sürece öncelikle teknoloji kullanımı ile sınanarak başlamışlardır. Daha sonra, yüz yüze eğitimin en büyük avantajı sayılan iletişim yönünden bakıldığında öğrencilere ulaşma ve onlarla bağlantı kurma sorunları yaşamışlardır (Fidan, 2020). Yabancı dil eğitimi sürecinde öğretmenlerin ders süresince mümkün olduğunca İngilizce konuşmaları beklenmektedir. Bu yüzden, derslere katılımın düşmesi, ders sürelerinin az olması, öğretmenlerin bu süreçte bazı baskılara maruz kalmaları gibi nedenler, yabancı dil eğitimi sürecinin öğretmenler açısından olumsuz yanları olarak sayılabilir. Ayrıca, yabancı dil eğitiminde beden dilinin, jest ve mi-

miklerin önemi oldukça fazladır (Öztürk Yılmaztekin, 2015). Bu kapsamda, uzaktan eğitimin bu yönden eksik kaldığı söylenebilir.

Öğrenciler, bu süreçten en olumsuz şekilde etkilenen boyut olarak ele alınabilir. Yabancı dile maruz kalma seviyesinin düşmesi, ders sürelerinin kısıtlı olmasından dolayı yeterli geri bildirim alamamaları, uzaktan eğitim sürecini yeterince içselleştirememeleri, öz disiplin becerilerinin eksik olması gibi olumsuz sonuçlara yol açmıştır. Yabancı dil eğitiminin önemli bir unsuru olan ders dışı tekrar ödevle sağlanmaktadır. Uzaktan eğitimde ödev kontrolünün zorlaşması, derslerin tekrar edilmemesi ve konuların hızlı bir şekilde unutulmasına yol açmıştır (Erbil & Kocabaş, 2019).

Öğretme Öğrenme Süreci

Öğretme ve öğrenme sürecinde başarının sağlanması ancak iyi bir planlama ile gerçekleşebilir (Çiçekler, 2020). Uzaktan eğitime acil geçiş ile beraber planlama sürecinin iyi bir şekilde yapılamaması öğretme ve öğrenme sürecini de olumsuz etkilemiştir. Bu süreçte uzaktan eğitimde yaşanan aksaklıklar, öğretme-öğrenme sürecini de sekteye uğratmış, öğrencilerde öğrenme kayıpları meydana gelmiştir. Bu yaşanılan zorluklar, öğrencilerin uzaktan eğitime karşı olumsuz tutum geliştirmesine neden olmuş ve derslere katılım sayısı da düşmüştür. Yabancı dil öğrenimindeki başarı, hedef dili aktif kullanma ile ilişkili olduğundan derslere erişimde yaşanan sorunlar, ders saatlerinin ve sürelerinin azalması gibi nedenler bu süreci olumsuz etkilemekte olduğu söylenebilir.

Uzaktan eğitim süreci öğretmenden çok öğrenciyi merkeze almaktadır. Bu süreçte öğrencilerin otonom olması beklenmektedir. Yaşları küçük olan öğrencilerin bu özelliği henüz kazanamamış olmalarından dolayı öğrenim kazanımlarının izlenmesi, ödev takibi gibi konularda yetersiz kalınmıştır. Pandemi süreci ile beraber 2019-2020 Eğitim- Öğretim yılı ikinci dönem yapılması gereken sınavlar yapılamamış ve öğrencilerin öğrenim kazanımları ölçülememiştir. Bunun yanında, öğrencilerin ders çalışmalarında etkili olan not odaklı bakış açısına sahip olmaları onların öğrenme motivasyonlarını düşürmüştür. Uzaktan eğitim sürecinde yüz yüze eğitimin en büyük avantajlarından biri olan etkileşimin olmaması öğrencilerin anlatılan konuyu tam olarak anladığına dair bir fikir vermemektedir (Kurnaz & Serçemeli, 2020). Bu açıdan bakıldığında, yabancı dil eğitimindeki kazanımlarda ne ölçüde başarıya ulaşıldığı bir belirsizlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uzaktan eğitim sürecinde çocuklar okuldaki gibi sosyalleşebilme imkânı bulamamışlardır. Sosyalleşme ihtiyacında olan öğrencilerin bu süreçte arkadaşlarından ve diğer iletişimde bulunduğu kişilerden uzakta kalması onları olumsuz

etkilemiştir. Bununla ilgili olarak Kaya (2002:4) sosyal ilişkilerin eğitim yıllarında eksik olmasının ileride insan ilişkilerinde yaşanabilecek problemlere sebep olacağını belirtmiştir.

Öğretmen Yetiştirme

Öğretmenlik mesleğinde, teorik bilginin yanı sıra uygulama ve tecrübenin de önemi oldukça fazladır. Nitekim öğretmen yetiştirme sürecinin en önemli unsurlarından bir tanesi eğitim fakültelerinde verilen teorik ve teknik bilginin beraberinde öğretmenlerin pratik öğrenme deneyimlerini yaşayabilecekleri gerek öğrenci statüsünde staj uygulamaları gerekse de öğretmen statüsünde hizmet içi eğitimlerdir. Uygulama sürecinde yaşanabilecek kesintiler ya da eksiklikler öğretmen yetiştirme sürecini olumsuz etkilemiştir. Okulların kapanması ile birlikte öğretmen adayları uygulama süreçlerinden uzaklaşmışlardır. Bu durumla ilgili olarak, eğitim fakültesi öğrencilerinin son sınıf stajlarını ödev/proje şeklinde yapılması kararlaştırılmıştır (YÖK, 2020). Sonuç olarak öğretmen adayları hizmet öncesi eğitimlerden yoksun kalmışlardır ve uygulamada kazanacakları tecrübelerin yerini teorik bilgiler almıştır.

Öğretmenlerin mesleki gelişimlerindeki bir diğer önemli unsur ise hizmet içi eğitimler ve meslektaşları ile yaptıkları bilgi ve tecrübe paylaşımlarıdır. Bu anlamda, okul ortamından uzaklaşan öğretmenler bu tecrübelerden yararlanamamışlardır. Özellikle mesleğe yeni başlayacak olan yabancı dil öğretmenleri açısından bunun oldukça önemli bir dezavantaj olduğu söylenebilir. Bu olumsuzlukların aşılabilmesi adına, etkin bir çalışma yürütülerek hizmet içi eğitimler uzaktan eğitim kapsamında tekrar düzenlenerek öğretmenlere verilmeye çalışılmıştır.

Yabancı dil eğitimi açısından da sekteye uğrayan öğretmen eğitimi, akademisyenlerin ve uygulama öğretmenlerinin özverili çalışmaları ile uzaktan eğitim yoluyla devam etse de, yabancı dil öğretiminin olmazsa olmazları arasında olan sınıf içi motivasyon ve dikkat, uygun sınıf ortamı oluşturma, etkili sınıf yönetimi gibi konuların uygulamada karşılık bulmaması öğretmen adayları için çok büyük eksik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Uzaktan eğitim sürecine hızlı geçiş, bu sürecin eksik yanlarını daha net görmemizi sağlamış ve bizleri ileride benzer bir süreçte yaşanabilecek her türlü duruma karşı tecrübeli kılmıştır. Bu süreçte yapılacak iyileştirmeler ve geliştirmeler, ileride yaşanabilecek her türlü olumsuzluklara karşı hazırlıklı olmamızı

sağlayacaktır. Fiber internet alt yapısının yaygınlaştırılması, öğrencilere ve öğretmenlere verilen internet kotasının EBA için sınırsız olması, eğitim kurumlarının tamamında teknolojik alt yapının yeterli hale getirilmesi ve teknoloji kullanımına ilişkin zorunlu hizmet içi eğitimlerin verilmesi bahsi geçen teknolojik problemlere çözüm önerisi olarak sunulabilir. Bu hizmet içi eğitimler yeni eğitim-öğretim dönemi başında tüm paydaşlara sosyal mesafe kuralı gözetilerek yüz yüze olarak verilmesi uygun olabilir (Can, 2020).

Yabancı dil eğitiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin doğru belirlenmesi, öğretim programının öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermesi, öğretmen yetiştirme sürecinin aksatılmaması, öğretim süresinin kazanımlara uygun şekilde düzenlenmesi, teknolojik kaynaklara herkesin eşit şekilde ulaşması, öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin süreci iyi anlamalarının sağlanması gibi başlıklar altında bazı iyileştirmelerin yapılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir (Can & Can, 2014).

Uzaktan yabancı dil eğitiminin daha kolay, anlamlı ve daha eğlenceli bir hale gelmesini sağlamak için kullanılacak teknolojik araçların daha interaktif, görsel ve işitsel olması bu süreci olumlu etkileyecektir. Bu süreçte, öğrencilerin verilen bilgiyi ne ölçüde anlayıp özümsediğini görmek adına onlara sorular sorulabilir ve bu sayede onların derslere aktif olarak katılması sağlanabilir. Her dersin sonunda veya her ünitenin bitiminde yapılacak küçük sınavlar öğrencilerin dersi daha etkin dinlemesini sağlamaya yönelik olarak yapılabilir. Bu şekilde, öğrencilere eksik kaldığı yerler hakkında dönüt verilebilir.

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olması beklenmektedir. Böylece otonom öğrenciler yabancı dil eğitimi sırasında kendilerini değerlendirebilir, öğrenme ihtiyaçlarını belirleyebilir ve bu sayede öğrenme sürecini daha verimli geçirebilirler. Bu yüzden öğrenciler otonom olmaları konusunda düzenli olarak teşvik edilmelidir.

Kaynakça

Akalın, S., & Zengin, B. (2007). Türkiye'de halkın yabancı dil ile ilgili algıları. *Dil ve Dilbilimi Çalışmaları Dergisi, 3*(1), 181-200. https://dergipark.org.tr/tr/pub/jlls/issue/9925/122869 adresinden 08 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.

Ateş, G. & Günbayı, İ. (2017). Ortaokullarda İngilizce öğretmenlerinin yabancı dil öğretiminde karşılaştıkları sorunlar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 6*(2). http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/32..gulsah_ates.pdf adresinden 07 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.

Balçıkanlı, C. (2020, 25 Nisan). Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğretimi. http://www.egitimtercihi.com/okulgazetesi/20973-uzaktan-egitim-yoluyla-yabanc-dil-oegretimi.html adresinden 08 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Baran, G. & Halıcı, P. (2006). Çocuklarda yabancı dil eğitimi. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER),* 24, 44–52.

Boz, M. S. & Çoban, Ö. (2015). *Yabancı dil eğitiminde teknoloji kullanımı*. Ankara: MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.

Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 6*(2), 11-53. https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/55662/761354 adresinden 19 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Can, E. & Can, C. (2014). Türkiye'de ikinci yabancı dil öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4*(2), 43-63. https://dergipark.org.tr/tr/pub/trkefd/issue/21480/230204 adresinden 19 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Çakmakçı, N. (2020, 18 Kasım). *MEB son dakika: okullar yıl sonuna kadar kapalı mı? Ne zamana kadar kapalı olacak? Online (uzaktan) eğitim devam edecek mi?*. https://www.hurriyet.com.tr/galeri-son-dakika-sokaga-cikma-yasagi-hangi-saatler-arasinda-kisitlama-hangi-tarihte-baslayacak-iste-tum-detaylar-41664617/17 adresinden 18 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Çiçekler, A. N. (2020, 26 Ağustos). *Planlamadan değerlendirmeye uzaktan eğitim: öğrenme ve öğretme süreci" başlıklı çevrimiçi eğitim tamamlandı*. https://www.istanbul.edu.tr/tr/haber/planlamadan-degerlendirmeye-uzaktan-egitim-ogrenme-ve-ogretme-sureci-baslikli-ce-5F00300032006F004C00480049005800570006A00660039007900700046006200-610041004F003200370077003200 adresinden 08 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

EFTA. (2018, 19 Mart). *21. yüzyıl öğretmenleri için web 2.0 araçları.* http://www.efta.org.tr/21-yuzyil-ogretmenleri-icin-web-2-0-araclari/ adresinden 15 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Emecen, D. (2020, 20 Haziran). *Uzaktan eğitim hayatın bir parçası olacak.* https://www.dha.com.tr/egitim/uzaktan-egitim-hayatin-bir-parcasi-olacak/haber-1777828 adresinden 08 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

El Maarouf, M. D., Belghazi, T., & El Maarouf, F. (2020). Covid–19: A critical ontology of the present. *Educational Philosophy and Theory, 53*(1), 71-89. https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1757426 adresinden 09 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Erbil, D. G., & Kocabaş, A. (2019). Sınıf öğretmenlerinin eğitimde teknoloji kullanımı, tersine çevrilmiş sınıf ve işbirlikli öğrenme hakkındaki görüşleri. *İlköğretim Online, 18*(1), 31- 51.

Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: İlkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6*(2), 24- 43. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1101246 adresinden 09 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Işık, A., Özkaraca, O. & Güler, İ. (2011). Mobil öğrenme ve Podcast. *Akademik Bilişim'11- XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 2- 4 Şubat* (s.864). Malatya: İnönü Üniversitesi.

İspir, B. (2013). Uzaktan eğitimde Podcast kullanımı. *Türkiye'de E-öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar IV*. (Ed.) Yüzer, V, Yamamoto, G. T. & Demiray, U. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Karail, R. (2001). *Yabancı dil ediniminde konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik yaklaşımlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kerimoğlu, E. & Deniz, L. (2020). Öğretmen adaylarının yabancı dil öğrenmeye yönelik çabaları ve yabancı dil öğrenirken başvurdukları yöntemler: Marmara Üniversitesi örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13*(71).

Koçoğlu, E., Ulu Kalın, Ö., Tekdal, D., & Yiğen, V. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki eğitime bakış. *Social Sciences Studies, 6*(65), 2956-2966.

Kurnaz, E. & Serçemeli, M. (2020). Covid-19 pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi, 3*(3), 262-288. http://www.dergipark.org.tr/tr/pub/usbad/issue/55116/745914 adresinden 10 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Külekçi Akyavuz, E. & Çakın, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Turkish Studies, 15*(4), p. 723-737.

Memiş, M. R. & Erdem, M. D. (2013). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, kullanım özellikleri ve eleştiriler. *Turkish Studies, 8*(9), p. 297-318.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Bakan Selçuk, koronavirüs'e karşı eğitim alanında alınan tedbirleri açıkladı.* https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitimalaninda-alinan-tedbirleri-acikladi/haber/20497/tr,web adresinden 05 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Öz, H. (2014). Teknoloji ve yabancı dil eğitimi. *Yabancı Dil Eğitimi Çalıştayı 2012 Konferansı Bildirileri* (s.175). (Ed.) A. Çoban ve H. Öz. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Öztürk Yılmaztekin, E. (2015). İngilizce öğretmeni adaylarının etkili iletişim hakkındaki görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12*(30), 63-77.

Reimers, F. M., & Schleicher, A. (2020). 2020 covid-19 pandemisine karşı eğitimde atılabilecek adımlara rehberlik edecek bir çerçeve. *OECD,* v4. https://globaled.gse.harvard.edu/files/geii/files/framework_guide_v4_tr.pdf adresinden 11 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Sarı, T., & Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies, 15*(4), 959-975. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44335 adresinden 12 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Singhal, M. (1997). The Internet and foreign language education: Benefits and challenges. *The Internet TESL Journal, 3*(6), 107.

Şen, Ü. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uzaktan eğitim programları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD),17*(2), 411-428.

Yıldız, A. & Akar Vural, R. (2020). Covid-19 pandemisi ve derinleşen eğitim eşitsizlikleri. *Türk Tabipleri Birliği, 6*(64), 556-565. https://www.ttb.org.tr/kutuphane/covid19-rapor_6/covid19-rapor_6_Part64.pdf adresinden 14 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

YÖK. (2020, 3 Nisan). Üniversitelerde uygulanacak uzaktan eğitime ilişkin açıklama.https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-iliskin-aciklama.aspx adresinden 19 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.